

KGTTQ Kriterionet e Destinacionit

Versioni 2.0
6 Dhjetor 2019

për
Treguesit e performancës dhe SDGs

Verifikuar zyrtarisht nga KGTTQ Grupi i Punës të Standardeve Ndërkombëtare dhe miratuar zyrtarisht nga KGTTQ Bordi i Drejtorëve i rishikimit të parë të KGTTQ Kriterioneve të Destinimit sipas kushteve KGTTQ të akteve nënligjore

© Këshilli i Turizmit të Qëndrueshëm Global, 2019, Të gjitha të drejtat e rezervuara

PO Box 96503 - #51887

Washington, DC 20090 USA

info@gstccouncil.org

www.gstccouncil.org

Hyrje

Kriteret e Turizmit të Qëndrueshëm Global (KGTQ) janë krijuar për të siguruar një kuptim të përbashkët mbi turizmin e qëndrueshëm. Kriteret e Destinacioneve KGTQ - të njohura joformalisht edhe si "KGTQ-D" - janë minimumi që çdo destinacion turistik duhet të aspirojë për të arritur. Ato janë të organizuara rreth katër temave kryesore: menaxhim i qëndrueshëm; ndikimet social-ekonomike; ndikimet kulturore; dhe ndikimet mjedisore. Ato kanë zbatueshmëri në të gjithë sektorin e turizmit.

Kriteret e KGTQ janë zhvilluar dhe rishikuar me përpjekjen që t'i përmbahen Kodit të Vendosjes së Standardeve të Aleancës ISEAL, organi i njohur për të siguruar udhëzime mbi normat ndërkombëtare për zhvillimin e standardeve të qëndrueshmërisë në të gjithë sektorët. Rishikimi më i fundit i KGTQ-D u zhvillua në vitin 2019 dhe u bazua në dy raunde konsultimesh me palët e interesuara. Informacion mbi hartimin e kriterëve dhe planeve për rishikime në të ardhmen janë në dispozicion në www.gstcouncil.org.

Përse shërbejnë kriteret?

Disa nga përdorimet e Kriterëve të Destinacionit KGTQ përfshijnë si më poshtë:

- Të shërbejë si bazë për certifikimin e qëndrueshmërisë
- Të shërbejë si udhëzues bazë për destinacionet që dëshirojnë të bëhen më të qëndrueshme
- Të ndihmojë konsumatorët të identifikojnë destinacione të qëndrueshme turistike
- Të shërbejë si një emërues i përbashkët për median e informacionit për të njohur destinacionet dhe për të informuar publikun në lidhje me qëndrueshmërinë e tyre
- Të ndihmojë certifikimin dhe programet e tjera të nivelit të destinacionit vullnetar duke siguruar që standardet e tyre të përmbushin një bazë të pranuar gjerësisht
- Ofrimi i programeve për sektorin qeveritar, joqeveritar dhe privat si pikënisje për zhvillimin e kërkesave të turizmit të qëndrueshëm
- Të shërbejë si udhëzues bazë për organet e arsimit dhe trajnimit, siç janë shkollat e turizmit dhe universitetet
- Të demostrojë udhëheqje që frymëzon të tjerët të veprojnë.

Kriteret përcaktojnë se çfarë duhet të bëhet dhe jo në çfarë mënyre ose nëse qëllimi është arritur. Ky rol plotësohet nga indikatorë e performancës, materialet përkatëse arsimore dhe qasje në mjetet për zbatim, dhe që të gjitha janë plotësues i domosdoshëm i Kriterëve KGTQ.

Për kë aplikohen Kriteret?

KGTQ-D janë krijuar për destinacione¹. Kriteret nuk lidhen me një organ të vetëm, por më shumë me një vend të caktuar që mund të identifikohet në mënyrë unike. Kriteret thjesht kërkojnë që gjendja e përshkruar të ketë të bëjë me atë destinacion, pavarësisht se cili organ mund të jetë përgjegjës për të apo si ose nga kush zbatohet ndonjë veprim i lidhur.

---

¹ Një destinacion është përcaktuar nga Organizata Botërore e Turizmit (UNWTO) si: "Një hapësirë fizike me ose pa kufij administrativë dhe/ose analitikë në të cilën një vizitor mund të kalojë një natë. Është grupi (bashkë-lokacioni) i produkteve dhe shërbimeve, aktiviteteve dhe përvojave përgjatë zinxhirit të vlerës së turizmit si edhe një njësi themelore e analizës së turizmit. Një destinacion përfshin aktorë të ndryshëm dhe mund të rrjetezohet për të formuar destinacione më të mëdha."

Qëllimi i KGTQ-D është i gjerë dhe Kriteret mund të zbatohen për një gamë të gjerë destinacionesh. Ato mund të jenë në çdo pjesë të botës dhe të çdo lloji (psh. urbane, rurale, malore, bregdetare ose të përzier). Kriteret mund të lidhen me destinacione të mëdha (p.sh. qytete ose rajone të konsiderueshme) dhe ato të vogla (p.sh. parqe kombëtare, grupime të bashkësive lokale, etj.).

Ndërsa KGTQ-D kanë të bëjnë me vendin dhe jo me një organ, shumë prej kriterëve megjithatë mund të merren dhe zbatohen përmes një organizate të menaxhimit të destinacionit e cila është përgjegjëse për një qasje të koordinuar ndaj turizmit të qëndrueshëm brenda destinacionit. Ekzistenca e një organizate të tillë është një kërkesë qendrore e KGTQ-D, siç përcaktohet në Kriter A1. Duhet të theksohet se një organizatë e tillë nuk është domosdoshmërisht një autoritet vendor ose një organ i sektorit publik, por kërkon përfshirjen e sektorit publik dhe privat.

Disa nga kriteret i referohen sipërmarrjeve. Këto mund të jenë biznese individuale, por ato mund të jenë edhe forma të tjera të objektit, veprimit dhe ndërmarrjes. Për shembull, ato mund të përfshijnë muze, festivale, ndërtesa publike dhe monumente dhe jo vetëm biznese tregtare, siç janë hotele ose atraksionet me pagesë.

Indikatorët e performancës dhe SDGs

Treguesit e performancës të paraqitur këtu janë krijuar për të ofruar udhëzime për matjen e përputhshmërisë me kriteret. Ato nuk kanë për qëllim të jenë një grupim përfundimtar ose gjithëpërfshirës, por të ofrojnë një shembull të fortë për përdoruesit e KGTQ C-D në zhvillimin e grupeve të tyre të treguesve. Treguesit e performancës në thelb ofrojnë një listë të rrethanave, faktorëve, provave dhe veprimeve që duhen kërkuar në një destinacion për vlerësimin e përputhshmërisë me kriteret.

Zbatimi i kriterëve do të ndihmojë një destinacion për të kontribuar në Axhendën 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm dhe 17 Qëllimet e Zhvillimit të Qëndrueshëm. Kundër secilit prej kriterëve, është identifikuar një ose më shumë se një nga 17 SDG, me të cilin lidhet më së shumti.

Gjuha dhe Përkthimet

Anglishtja është gjuha zyrtare e Kriterëve KGTQ dhe sistemi lidhur me te.

Përkthimet në gjuhë të tjera që shfaqen në faqen e internetit të KGTQ ose diku tjetër do të përdoren për qëllime trajnimi dhe ndërgjegjësimi dhe nuk janë të autorizuar për përdorim në programet teknike, përfshirë certifikimin dhe akreditimin, përveç kur përcaktohet posaçërisht me marrëveshje zyrtare midis KGTQ ose Organit të tij të Autorizuar të Akreditimit dhe pronarit standart dhe/ose Organi i Certifikimit. Në rastin e përdorimit të autorizuar të një gjuhe tjetër përveç anglishtes, çdo dyshim në lidhje me interpretimin e Kriterëve duhet t'i rikthehet versionit zyrtar të gjuhës angleze.

Periudha e tranzicionit

Periudhat e tranzicionit për të zëvendësuar Kriteret e Destinimit KGTQ v1.0 me v2.0 bazohen në funksion, si më poshtë:

- Për qëllime të përcaktimit të politikave, trajnimeve dhe qëllimeve të tjera që nuk lidhen me certifikimin, v2.0 duhet të përdoret me efekt të menjëhershëm.
- Pronarët e KGTQ -Standardeve të njohura të destinacionit/komunitetit duhet të kenë një periudhë dy vjeçare për të qenë në përputhje me v2.0 e re, deri më 31 dhjetor 2021. Pronarët mund të dëshirojnë të përshtatin standardin e tyre me rishikimet e mëparshme, por duhet ta bëjnë këtë jo më vonë se 30 Qershor 2021, për të patur kohë për çdo rregullim të nevojshëm për rishikimin e KGTQ mbi përputhshmërinë e atyre ndryshimeve.
- Organet e Certifikimit që ishin të akredituar për të certifikuar destinacionet në KGTQ Kriteret e Destinacionit v1.0 duhet të kenë v2.0 të rishikuar plotësisht të integruar në sistemin e certifikimit me dëshmi të aplikimit të mëparshëm të tij deri më 31 dhjetor 2021. Mirëmbajtja e tyre normale e statusit të

akredituar nuk do të vonohet gjatë periudhës së tranzicionit. Aplikantët e rinj për Akreditim pas Dhjetorit 2019 duhet të sigurojnë që ata po përdorin KGTQ-D v2.0, ose një KGTQ -Standard të njohur që është ekuivalent me v2.0, përpara se të paraqesin një kërkesë për Akreditim.

Rishikime në Kriteret KGTQ

Ky version (v2.0) është miratuar zyrtarisht nga Bordi i Drejtorëve si versioni përfundimtar i KGTQ Kriterëve të Destinacionit (KGTQ-D), që nga 6 dhjetori 2019.

Ky version KGTQ i Kriterëve të Destinacionit (v2.0) është rishikimi i parë që nga publikimi zyrtar në Dhjetor 2013.

KGTQ do të kryejë rishikime periodike jo më pak se pesë vjet pas rishikimit të mëparshëm për të përcaktuar nëse versioni aktual mbetet i rëndësishëm dhe nëse apo kur duhet të fillojë një proces rishikimi zyrtar. Shqyrtimi tjetër i tillë ka të ngjarë të bëhet përafërsisht në dhjetor 2024. KGTQ mirëpret komente mbi Kriteret në çdo kohë përmes seksionit të Kriterëve të www.gstcouncil.org. Nëse komentet ofrojnë dëshmi se nevojitet kryerja e një rishikim më herët se Dhjetori 2024, KGTQ mund të kryejë një rishikim në një datë më të hershme.

Struktura e kriterëve

Kriteret janë në katër seksione, secila me dy ose tre nën-seksione, siç tregohet më poshtë. Renditja e seksioneve dhe nënseksioneve në asnjë mënyrë nuk tregon rëndësinë relative të secilës temë.

SEKSIONI A: Menaxhim i qëndrueshëm A(a) Struktura dhe korniza e menaxhimit A (b) Angazhimi i palëve të interesit A (c) Menaxhimi i presionit dhe ndryshimit SEKSIONI B: Qëndrueshmëria social-ekonomike B (a) Shpërndajrja e përfitimeve ekonomike lokale B (b) Mirëqenia sociale dhe ndikimet	SEKSION C: Qëndrueshmëria kulturore C(a) Mbrojtja e trashëgimisë kulturore C(b) Vizitimi i vendeve kulturore SEKSION D: Qëndrueshmëria mjedisore D(a) Ruajtja e trashëgimisë natyrore D(b) Menaxhimi i burimeve D(c) Menaxhimi i mbeturinave dhe shkarkimeve

KGTQ KRITERET E DESTINACIONIT v2.0

Kritere	Indikatorë	SDGs
SEKSIONI A: Menaxhim i qëndrueshëm		
<u>A(a) Struktura dhe korniza e menaxhimit</u>		
A1 Përgjegjësia e menaxhimit të destinacionit Destinacioni ka një organizatë, departament, grup ose komitet efektiv përgjegjës për një qasje të koordinuar ndaj turizmit të qëndrueshëm, me përfshirjen e sektorit privat, publik dhe shoqërisë civile. Ky grup ka përcaktuar përgjegjësitë, mbikëqyrjen dhe aftësitë zbatuese për menaxhimin e çështjeve social-ekonomike, kulturore dhe mjedisore. Grupi është i financuar në mënyrë të duhur, punon me një sërë organesh në ofrimin e menaxhimit të destinacionit, ka personel të mjaftueshëm (përfshirë personelin me përvojë në qëndrueshmëri) dhe ndjek parimet e qëndrueshmërisë dhe transparencës në veprimet dhe transaksionet e tij.	a. Dëshmi dokumentacioni që tregon përbërjen përkatëse dhe përgjegjësitë e grupit. b. Një plan financiar dhe buxhet që tregon burimet aktuale dhe të ardhshme të financimit. c. Dëshmi të lidhjeve dhe angazhimit me organe të tjera. d. Procesverbal i personelit të përhershëm dhe personelit të kontraktuar, që tregon përvojën përkatëse. e. Udhëzimet dhe proceset e menaxhimit, të cilat demonstrojnë ndërgjegjesim dhe respektim të parimeve të qëndrueshmërisë dhe transparencës në veprimet dhe lejimin e kontratave.	
A2 Strategjia e menaxhimit të destinacionit dhe plani i veprimit Destinacioni ka krijuar dhe po implementon një strategji dhe plan veprimi për menaxhimin shumë vjeçar në dispozicion të publikut, i përshtatshëm shkallës së tij, është zhvilluar me angazhimin e palëve të interesuara dhe bazohet në parimet e qëndrueshmërisë. Strategjia përfshin një identifikim dhe vlerësim të aseteve të turizmit dhe konsideron çështje dhe rreziqe social-ekonomike, kulturore dhe mjedisore. Strategjia lidhet dhe ndikon gjërësisht politikat e zhvillimit të qëndrueshëm dhe veprimin në destinacion.	a. Një dokument i publikuar që përcakton strategjinë dhe veprimin aktual të destinacionit. b. Strategjia/plani është qartë i dukshëm dhe i disponueshëm on-line. c. Dëshmi për konsultimin e palëve të interesuara, takime etj. në zhvillimin e planit. d. Referenca ndaj parimeve të qëndrueshmërisë dhe vlerësimit të pasurive, çështjeve dhe rreziqeve, të përfshira në strategji dhe plan veprimi. e. Referenca specifike në strategji/plan veprimi për një politikë më të gjerë të zhvillimit të qëndrueshëm (përfshirë ndjekjen e SDG-ve), dhe anasjelltas.	

A3 Monitorimi dhe raportimi Destinacioni është zbatimi i një sistemi për të monitoruar dhe përgjigjur çështjeve social-ekonomike, kulturore dhe mjedisore si edhe ndikimeve që vijnë nga turizmi. Veprimet dhe rezultatet monitorohen, vlerësohen dhe raportohen rregullisht. Sistemi i monitorimit rishikohet në mënyrë periodike.	- Treguesit specifikë sasiore social-ekonomikë, kulturorë, mjedisorë dhe objektivat e identifikuar. - Matja ndaj këtyre treguesve, me rezultate të regjistruara dhe të publikuara të paktën çdo vit. - Dëshmi me shkrim të monitorimit dhe raportimit të veprimeve dhe rezultateve. - Shqyrtime të mëparshme të sistemit të monitorimit dhe lista e planit për rishikime në të ardhmen.	
<u>A(b) Angazhimi i palëve të interesit</u>		
A4 Angazhimi i sipërmarrjeve dhe standardet e qëndrueshmërisë Destinacioni informon rregullisht sipërmarrjet që lidhen me turizmin për çështjet e qëndrueshmërisë duke i inkurajuar dhe mbështetur ato për t'i bërë veprimet e tyre më të qëndrueshme. Destinacioni promovon miratimin e standardeve të qëndrueshmërisë, duke promovuar zbatimin e standardeve të njohura KGTO-I dhe skemave të akredituara të certifikuar të KGTO-I për sipërmarrjet e turizmit, aty ku është e mundur. Destinacioni publikon një listë të sipërmarrjeve të qëndrueshme të certifikuar.	- Dëshmi e komunikimit të rregullt të çështjeve të qëndrueshmërisë ndaj bizneseve të lidhura me turizmin (Media, takimeve, kontakti i drejtpërdrejtë etj). - Mbështetje për qëndrueshmërinë dhe këshilla ndaj biznesit të lidhur me turizmin - të disponueshme dhe të promovuara. - Numri dhe përqindja e bizneseve të certifikuar përkundrejt standardeve të qëndrueshmërisë së turizmit (dhe nëse KGTO njihet/akreditohet), me synime për afim më të gjerë. - Dëshmi e promovimit të skemave të certifikimit. - Lista e sipërmarrjeve të certifikuar në lidhje me turizmin, e azhurnuar.	
A5 Angazhimi dhe reagimi i banorëve Destinacioni mundëson dhe promovon pjesëmarrjen e publikut në planifikimin dhe menaxhimin e qëndrueshëm të destinacionit. Aspiratat, shqetësimet dhe kënaqësia e komuniteteve lokale me qëndrueshmërinë e turizmit dhe menaxhimin e destinacionit monitorohen rregullisht dhe raportohen publikisht, dhe ndërmerren veprime në përgjigje të tyre. Destinacioni ka një sistem për të përmirësuar të kuptuarit lokal të mundësive dhe sfidave të qëndrueshme të turizmit dhe për të rritur aftësinë e komuniteteve për t'u përgjigjur.	- Dëshmi e promovimit dhe lehtësimit të pjesëmarrjes së publikut në planifikimin/menaxhimin e destinacionit. - Informacion mbi llojin dhe nivelin e pjesëmarrjes së tillë. - Sondazhet e banorëve dhe mekanizmat e tjerë sistematikë të reagimit, që mbulojnë çështjet e turizmit. - Dëshmi e veprimit të ndërmarrë si përgjigje e reagimit të banorëve. - Program informimi, arsimit dhe trajnimit mbi turizmin i ofruar për banorët.	

A6 Angazhimi dhe reagimi i vizitorëve Destinacioni ka një sistem për të monitoruar dhe raportuar publikisht kënaqësinë e vizitorëve me cilësinë dhe qëndrueshmërinë e përvojës së destinacionit dhe, nëse është e nevojshme, të ndërmarrë veprime si përgjigje. Vizitorët janë të informuar në lidhje me çështjet e qëndrueshmërisë në destinacion dhe pjesën që ata mund të luajnë në adresimin e tyre.	- Sondazhet e vizitorëve (dhe mekanizmat e tjerë të reagimit) - janë realizuar dhe raportuar. - Sondazhet dhe reagimet përfshijnë reagimin e vizitorëve për çështje të qëndrueshmërisë. - Provat e veprimeve të ndërmarra në përgjigje të sondazhit/gjetjeve të feedback-ut të vizitorëve. - Shembuj të informacionit të vizitorëve që mbulojnë çështje të qëndrueshmërisë dhe se si t'i përgjigjen atyre.	
A7 Promovimi dhe informacioni Materiali i promovimit dhe informacionit të vizitorëve në lidhje me destinacionin është i saktë në lidhje me produktet, shërbimet dhe pretendimet e qëndrueshmërisë së tij. Mesazhet e marketingut dhe komunikimet e tjera pasqyrojnë vlerat dhe qasjen e destinacionit mbi qëndrueshmërinë dhe trajtojnë me respekt komunitetet lokale, pasuritë natyrore dhe kulturore.	- Informacioni aktual dhe materiali promovues me përmbajtje të përshtatshme. - Ekziston një proces për të kontrolluar saktësinë dhe përshtatshmërinë e promovimit të destinacionit dhe informacionit. - Provat e konsultimit me komunitetet lokale dhe organet mjedisore e kulturore për përmbajtjen dhe shpërndarjen e komunikimeve.	
<u>A(c) Menaxhimi i presionit dhe ndryshimit</u>		
A8 Menaxhimi i volumit dhe aktiviteteve të vizitorëve Destinacioni ka një sistem për menaxhimin e vizitorëve i cili rishikohet rregullisht. Veprime janë ndërmarrë për të monitoruar dhe menaxhuar volumin dhe aktivitetet e vizitorëve, dhe për të zvogëluar ose rritur ato sipas nevojës në momente të caktuara dhe në lokacione të caktuara, duke punuar për të balancuar nevojat e ekonomisë lokale, komunitetit, trashëgimisë kulturore dhe mjedisit	- Strategjia e menaxhimit të destinacionit dhe plani i veprimit adreson sezonalitetin dhe shpërndarjen e vizitës. - Ndryshimi i volumit të vizitorëve përgjatë gjithë vitit monitorohet, përfshirë dhe vendet më të vizituara. - Ndikimet e volumit dhe aktiviteteve të vizitorëve identifikohen përmes vëzhgimit dhe reagimit të komunitetit dhe palëve të interesuara. - Veprimet e marra për të menaxhuar flukset dhe ndikimet e vizitorëve. - Strategjia e marketingut dhe zgjedhja e tregjeve të synuara merr parasysh modelet e vizitave, ndikimin e aktiviteteve dhe nevojat e destinacionit.	
A9 Rregulloret e planifikimit dhe zhvillimi i kontrollit		

Destinacioni ka udhëzime të planifikimit, rregullore dhe/ose politika që kontrollojnë vendndodhjen dhe natyrën e zhvillimit, kërkojnë vlerësimin e ndikimit mjedisor, ekonomik dhe social-kulturor dhe integrojnë përdorimin e qëndrueshëm të tokës, hartimin, ndërtimin dhe prishjen. Rregulloret vlejné gjithashtu për veprimet, përfshirë qiradhënien e pronave dhe koncesionet për qëllime turizmi. Udhëzimet, rregulloret dhe politikat u krijuan me pjesëmarrjen e publikut dhe ato komunikohen dhe zbatohen gjerësisht.	- Politikat/rregulloret/udhëzimet specifike që kontrollojnë zhvillimin - të dokumentuara dhe të identifikuara sipas titullit dhe datës. - Kërkesat për vlerësimin e ndikimit janë përcaktuar, duke përfshirë ndikimet mjedisore, ekonomike dhe social-kulturore, në shkallë të mjaftueshme për të adresuar çështje afatgjata për destinacionin. - Rregullore specifike për marrjen me qira të pronave dhe funksionimin e turizmit, me dëshmi të aplikimit dhe zbatimit të tyre. - Dëshmi e pjesëmarrjes së publikut në hartimin e politikave/rregulloreve/udhëzuesve. - Dëshmi për konsultim dhe pëlqim nga njerëz indigjenë ose grupe etnike minoritare kur propozohet zhvillimi i turizmit ose ka ndodhur në territoret e tyre. - Provat e komunikimit dhe zbatimit të politikave/rregulloreve/udhëzimeve, në fazat e planifikimit, zhvillimit dhe zbatimit.	
A10 Përshtatja e ndryshimit të klimës Destinacioni identifikon rreziqet dhe mundësitë që lidhen me ndryshimin e klimës. Strategjitë e adaptimit të ndryshimeve klimatike ndiqen për vendosjen, hartimin, zhvillimin dhe menaxhimin e objekteve të turizmit. Informacione mbi parashikimin e ndryshimit të klimës, rreziqet e shoqëruara dhe kushtet në të ardhmen janë dhënë për banorët, bizneset dhe vizitorët.	- Strategjia e menaxhimit të destinacionit dhe plani i veprimit identifikon dhe adreson çështjet e klimës. - Rregulloret, udhëzimet dhe zonimi për zhvillimin dhe aktivitetet e turizmit strehojnë pasojat e ndryshimit të klimës. - Një vlerësim i rrezikut të klimës, që përfshin rreziqet aktuale dhe të ardhshme - të ndërmarrja dhe të vendosura në dispozicion të publikut. - Dëshmi për konsiderimin e ndikimit dhe kontributin e ekosistemeve lokale në adaptimin e ndryshimeve klimaterike. - Informacione mbi ndryshimet klimaterike që janë vendosur në dispozicion të publikut.	
A11 Menaxhimi i rrezikut dhe krizës Destinacioni ka një ulje të rrezikut, menaxhimin e krizave dhe planin e reagimit emergjent që është i përshtatshëm për destinacionin. Elementet kryesore u komunikohen banorëve, vizitorëve dhe sipërmarrjeve. Procedurat dhe burimet janë	- Një ulje e dokumentuar e rrezikut, menaxhim i krizave dhe një plan reagimi ndaj emergjencës për turizmin në destinacion. - Plani njih një gamë të gjerë rreziqesh, duke përfshirë fatkeqësitë natyrore, terrorizmin, shëndetin, varfërimin e burimeve dhe të tjera të përshtatshëm për vendndodhjen.	

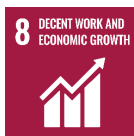

krijuar për zbatimin e planit dhe ai azhurnohet rregullisht.	c. Procedurat e komunikimit të identifikuara për përdorim gjatë dhe pas një emergjence. d. Program për shpërndarjen lokale të informacionit dhe trajnim mbi menaxhimin e rrezikut dhe krizave.	

SEKSIONI B: Qëndrueshmëria social-ekonomike
B(a) Shpërndarja e përfitimeve ekonomike lokale
B1 Matja e kontributit ekonomik të turizmit

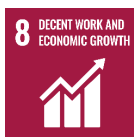
Kontributi ekonomik i drejtpërdrejtë dhe i tërthortë i turizmit në ekonominë e destinacionit monitorohet dhe raportohet publikisht. Masat e përshtatshme mund të përfshijnë nivele të volumit të vizitorëve, shpenzime të vizitorëve, punësim dhe investimeve dhe dëshmi mbi shpërndarjen e përfitimeve ekonomike.

- Programi i mbledhjes së të dhënave ekonomike.
- Raporte vjetore mbi kontributin e drejtpërdrejtë dhe të tërthortë ekonomik të turizmit në destinacion.
- Të dhëna që përfshijnë një sërë masash të ndikimit ekonomik (p.sh. volumi, shpenzimi, punësimi, investimi dhe shpërndarja e përfitimit ekonomik në destinacion).

B2 Punë e denjë dhe mundësi për karrierë

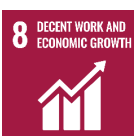
Destinacioni inkurajon dhe mbështet mundësitë e karrierës dhe trajnimin në turizëm. Sipërmarrjet e turizmit të destinacionit angazhohen të ofrojnë barazinë e mundësive për punësim lokal, trainim dhe avancim, një mjedis pune të sigurt dhe një pagë jetese për të gjithë.

- Sigurimi i programeve/kurseve të trajnimit të aftësive përkatëse, të disponueshme në vend.
- Deklaratat e angazhimit nga sipërmarrjet e turizmit për ofrimin e mundësive të mira të punës/karrierës.
- Trajnime dhe mundësi punësimi të promovuara dhe të marra nga njerëzit vendas, duke përfshirë gratë, të rinjtë, minoritetet dhe njerëzit me aftësi të kufizuara.
- Kanalet për kontrollimin e kushteve të punës dhe pranimin/trajtimin e ankesave (p.sh. përfshirja e sindikatave të punës).

B3 Mbështetja e sipërmarrësve vendas dhe tregtisë së ndershme

Destinacioni inkurajon mbajtjen e shpenzimeve të turizmit në ekonominë lokale përmes mbështetjes së sipërmarrjeve lokale, zinxhirëve të furnizimit dhe investimeve të qëndrueshme. Ai promovon zhvillimin dhe blerjen e produkteve vendase të qëndrueshme bazuar në parime të drejta

- Këshilla, financa ose mbështetje tjetër - e disponueshme në destinacionin për SME të lidhura me turizmin.
- Ndihmë për hyrjen në treg të SME-ve të lidhura me turizmin.

tregtare dhe që pasqyrojnë natyrën dhe kulturën e zonës. Këto mund të përfshijnë ushqime dhe pije, produkte artizanale, performancë artistike, produkte bujqësore, etj.	c. Aksion për të inkurajuar dhe ndihmuar sipërmarrjet lokale të turizmit për të blerë mallra dhe shërbime në vend. d. Nisma për të ndihmuar fermerët vendas, artizanët dhe prodhuesit e ushqimit që të përfshihen në zinxhirin e vlerës së turizmit. e. Prodhimet dhe produktet artizanale vendore të identifikuar, promovuara dhe të disponueshme për shitje për vizitorët në destinacion.	
<u>B(b) Mirëgenia sociale dhe ndikimet</u>		
B4 Mbështetje për komunitetin Destinacioni ka një sistem për të mundësuar dhe inkurajuar sipërmarrjet, vizitorët dhe publikun të kontribuojnë në nismat e komunitetit dhe qëndrueshmërisë në një mënyrë të përgjegjshme.	a. Mbështetja për komunitetet lokale dhe iniciativat e qëndrueshmërisë nga sipërmarrjet lokale të turizmit inkurajohet dhe lehtësohet. b. Skemat ekzistojnë dhe promovohen që vizitorët të mbështesin komunitetet lokale dhe nismat e qëndrueshmërisë. c. Vullnetarizmi dhe angazhimi me komunitetin nuk përfshin ndërhyrje ose shfrytëzim.	
B5 Parandalimi i shfrytëzimit dhe diskriminimit Destinacioni mbështet standardet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut. Ka ligje, praktika dhe një kod sjelljeje të vendosur për të parandaluar dhe raportuar mbi trafikimin e qenieve njerëzore, skllavërinë moderne dhe komerciale, seksuale, ose çfarëdo forme tjetër të shfrytëzimit, diskriminimit dhe ngacmimit të ose kundër kujtdo, veçanërisht fëmijëve, adoleshentëve, grave, LGBT dhe minoriteteve të tjera. Ligjet dhe praktikën e vendosura komunikohen dhe zbatohen publikisht.	a. Referenca (titulli, data) për ligjet specifike që kanë të bëjnë me destinacionin në lidhje me të drejtat e njeriut, shfrytëzimin, diskriminimin dhe ngacmimin. b. Evidencat të komunikimit dhe zbatimit të ligjeve të mësipërme dhe praktikave të mira përkatëse (përfshirë sipërmarrjeve të turizmit dhe vizitorëve). c. Analiza e rrezikut dhe impakti në lidhje me të drejtat e njeriut, përfshirë trafikimin e qenieve njerëzore, skllavërinë moderne dhe punën e fëmijëve - kryhet rregullisht. d. Destinacioni dhe pjestarët kryesorë të turizmit janë nënshkrues të Kodit të Sjelljes për Mbrojtjen e Fëmijëve nga Shfrytëzimi Seksual në Udhëtim dhe Turizëm.	

B6 Të drejtat e pronës dhe përdoruesit Ligjet dhe rregulloret në lidhje me të drejtat dhe blerjet e pronave janë të dokumentuara dhe të zbatuara. Ata pajtohen me të drejtat komunale dhe indigjene, sigurojnë konsultimin publik dhe nuk autorizojnë zhvendosjen pa pëlqimin paraprak dhe të informuar dhe një kompensim të drejtë. Ligjet dhe rregulloret mbrojnë gjithashtu të drejtat e përdoruesit dhe qasjen në burimet kryesore.	- Referenca (titulli, data) për ligjet specifike që kanë të bëjnë me destinacionin në lidhje me të drejtat e pronës dhe blerjet, dhe përdoruesit dhe të drejtat e hyrjes në burime. - Referencë në ligjet e mësipërme për të drejtat komunale dhe indigjene, konsultimet publike dhe zhvendosjen. - Provat e zbatimit të ligjeve të mësipërme në kontekstin e zhvillimit dhe veprimtarisë së turizmit. - Provat e konsultimit në komunitet, pëlqimit dhe kompensimit.	
B7 Siguria dhe mbrojtja Destinacioni ka një sistem për të monitoruar, parandaluar, raportuar publikisht, dhe për t'iu përgjigjur krimit, sigurisë dhe rreziqeve shëndetësore që adresojnë nevojat e vizitorëve dhe të banorëve.	- Shërbimet e sigurisë dhe shëndetit janë të vendosura mirë dhe aktive në destinacion. - Nevojat e vizitorëve identifikohen dhe adresohen në ofrimin e shërbimeve të sigurisë dhe shëndetit. - Objektet e turizmit inspektohen për respektimin e standardeve të sigurisë dhe higjenes.	
B8 Akses për të gjithë Kur praktikat, vendet, objektet dhe shërbimet, përfshirë ato me rëndësi natyrore dhe kulturore, janë të arritshme për të gjithë, përfshirë personat me aftësi të kufizuara dhe të tjerët që kanë kërkesa specifike për akses ose nevoja të tjera të veçanta. Kur vendet dhe objektet nuk janë menjëherë të arritshme, aksesit mundësohet përmes hartimit dhe zbatimit të zgjidhjeve që marrin parasysh si integritetin e vendit ashtu edhe akomodimet e tilla të arsyeshme për personat me kërkesa për akses. Informacioni vihet në dispozicion për mundësinë e përdorimit të vendeve, objekteve dhe shërbimeve.	- Ekzistenca e ndonjë rregulloreje dhe standarti në lidhje me mundësinë e përdorimit të vendeve, objekteve dhe shërbimeve për vizitorët. - Zbatimi i vazhdueshëm i standardeve të aksesit në objektet publike. - Të dhëna për shkallën/proporcionin e vendeve të vizitorëve dhe lehtësirave që janë të arritshme. - Evidenca të programeve për të përmirësuar aksesin për njerëzit me një sërë nevojash për akses. - Informacion mbi aksesin e përfshirë në komunikimet në lidhje me destinacionin në tërësi. - Detajet e aksesit të përfshira në informacionin e vizitorëve në lidhje me vendet kryesore.	

SEKSION C: Qëndrueshmëria kulturore
C(a) Mbrojtja e trashëgimisë kulturore

C1 Mbrojtja e pasurive kulturore Destinacioni ka një politikë dhe sistem për të vlerësuar, rehabilituar dhe konservuar pasuritë kulturore, duke përfshirë trashëgiminë e ndërtuar dhe peisazhet kulturore.	a. Lista e pasurive kulturore, përfshirë vlerësimin dhe treguesin e vulnerabilitetit. b. Programi i rehabilitimit dhe ruajtjes së pasurive. c. Mekanizmat për përdorimin e të ardhurave nga turizmi për të mbështetur ruajtjen e pasurive kulturore.	
C2 Artikujt kulturore Destinacioni ka ligje që rregullojnë shitjen e duhur, tregtinë, shfaqjen ose dhurimin e objekteve historike dhe arkeologjike. Ligjet zbatohen dhe komunikohen publikisht, duke përfshirë sipërmarrjet e turizmit dhe vizitorët.	a. Referenca ndaj ligjeve përkatëse në lidhje me artikuj historike që kanë të bëjnë me destinacionin (titulli, data). b. Dëshmi për komunikimin e ligjeve përkatëse për sipërmarrjet e turizmit dhe vizitorët. c. Evidencat e zbatimit të ligjeve përkatëse.	
C3 Trashëgimia jo-materiale Destinacioni mbështet festimin dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore jo-materiale, duke përfshirë traditat lokale, artet, muzikën, gjuhën, gastronominë dhe aspekte të tjera të identitetit lokal dhe të veçantë. Prezantimi, përsëritja dhe interpretimi i kulturës dhe traditave të gjalla është i ndjeshëm dhe respektues, kërkon të përfshijë dhe përfitojnë komunitetet lokale, si dhe u siguron vizitorëve një përvojë autentike dhe origjinale.	a. Identifikimi dhe renditja e trashëgimisë kulturore jo-materiale. b. Shembuj të festimit dhe përvojave të vizitorëve të trashëgimisë kulturore jo-materiale (ngjarje, produkte dalluese etj). c. Dëshmi për përfshirjen e komuniteteve lokale dhe indigjene në zhvillimin dhe shpërndarjen e përvojave të vizitorëve bazuar në trashëgiminë kulturore jo-materiale. d. Reagime nga vizitorët dhe komunitetet lokale për shpërndarjen e përvojave të trashëgimisë jo-materiale.	
C4 Qasja tradicionale Destinacioni monitoron, mbron dhe kur është e nevojshme rehabiliton ose rikthen aksesin e komunitetit lokal në vendet natyrore dhe kulturore.	a. Monitorimi i aksesit në vendet natyrore dhe kulturore për komunitetin lokal. b. Evidenca e angazhimit me komunitetin lokal në lidhje me qasjen tradicionale. c. cVeprim specifik për të mbrojtur dhe/ose rehabilituar aksesin e komunitetit lokal.	

C5 Pronësia intelektuale Destinacioni ka një sistem për të kontribuar në mbrojtjen dhe ruajtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale të komuniteteve dhe individëve.	a. Referenca ndaj ligjeve për pronësinë intelektuale që kanë të bëjnë me destinacionin (titulli, data). b. Komunikimi i të drejtave të pronësisë intelektuale me aktorët e turizmit. c. Dëshmi se të drejtat e pronësisë intelektuale mbrohen në zhvillimin e përvojave kulturore për vizitorët.	
<u>C(b) Vizitimi i vendeve kulturore</u>		
C6 Menaxhimi i vizitorëve në vendet kulturore Destinacioni ka një sistem për menaxhimin e vizitorëve brenda dhe përreth vendeve kulturore, i cili merr parasysh karakteristikat, kapacitetin, ndjeshmërinë e tyre dhe kërkon të zgjedhë rrjedhën e vizitorëve dhe të minimizojë ndikimet e pafavorshme. Udhëzimet për sjelljen e vizitorëve në vendet e ndjeshme dhe eventet kulturore janë në dispozicion të vizitorëve, operatorëve turistikë dhe udhëzuesve para dhe gjatë kohës së vizitës.	a. Monitorimi i flukseve të vizitorëve dhe ndikimi në vendet kulturore, me rezultate të shpërndara në të gjithë destinacionin. b. Dëshmi të veprimit për të menaxhuar ndikimet që lidhen me turizmin në vendet përreth ose përreth tyre. c. Ekzistenca dhe shpërndarja e udhëzimeve të publikuara për sjelljen e vizitorëve në vendet e ndjeshme, ngjarjet kulturore dhe monitorimin periodik të pajtueshmërisë. d. Një kod praktike për operatorët turistikë dhe udhëzuesit e tureve dhe/ose angazhimin tjetër me ta në menaxhimin e vizitorëve në vendet kulturore. e. Sigurimi i trajnimit për udhëzuesit.	
C7 Interpretimi i vendodhjes Material i saktë interpretues është dhënë, i cili informon vizitorët për rëndësinë e aspekteve kulturore dhe natyrore të vendeve që vizitojnë. Informacioni është i përshtatshëm nga ana kulturore, i zhvilluar me bashkëpunimin e komunitetit pritës dhe komunikohet qartë në gjuhët që i përkasin vizitorëve dhe banorëve.	a. Sigurimi i materialit interpretues informues në site dhe në formatet që janë të arritshme para mbërritjes. b. Dëshmi se materiali interpretues është hulumtuar mirë dhe është i saktë. c. Material interpretimi që identifikon rëndësinë dhe ndjeshmërinë/brishtësinë e vendeve. d. Dëshmi e bashkëpunimit të komunitetit pritës në përgatitjen e materialit përkatës interpretues. e. Materiali interpretues i disponueshëm në gjuhët përkatëse.	

SEKSION D: Qëndrueshmëria mjedisore
D(a) Ruajtja e trashëgimisë natyrore
D1 Mbrojtja e ambienteve të ndjeshme

Destinacioni ka një sistem për të monitoruar, matur dhe për t'iu përgjigjur ndikimeve të turizmit në mjedisin natyror, të ruajë ekosistemet, habitatet dhe speciet, dhe të parandalojë futjen dhe shpërndarjen e specieve invazive.

- Lista e vendeve dhe pasurive të trashëgimisë natyrore, që tregojnë llojin, statusin e ruajtjes dhe vulnerabilitetin.
- Programet për të ruajtur biodiversitetin dhe trashëgiminë natyrore.
- Programet për të zhdukur dhe kontrolluar speciet invazive.
- Aksion për të identifikuar, monitoruar dhe zbutur ndikimet e turizmit në biodiversitetin dhe trashëgiminë natyrore.
- Mekanizmat për të përdorur të ardhurat nga turizmi për të mbështetur ruajtjen e pasurive natyrore.
- Komunikime me vizitorët dhe sipërmarrjet për zvogëlimin e përhapjes së specieve të huaja.

D2 Menaxhimi i vizitorëve në vendet natyrore

Destinacioni ka një sistem për menaxhimin e vizitorëve brenda dhe përreth vendeve natyrore, i cili merr parasysh karakteristikat, kapacitetin dhe ndjeshmërinë e tyre dhe kërkon të optimizojë rrjedhën e vizitorëve dhe të minimizojë ndikimet e pafavorshme. Udhëzimet për sjelljen e vizitorëve në vendet e ndjeshme u vihen në dispozicion vizitorëve, operatorëve turistikë dhe udhëzuesve para dhe në gjatë vizitës.

- Monitorimi i flukseve të vizitorëve dhe ndikimi në vendet natyrore, me rezultate të shperndara në të gjithë destinacionin.
- Dëshmi të veprimit për të menaxhuar dhe zbutur ndikimet që lidhen me turizmin në vendet përreth ose rreth saj.
- Ekzistenca dhe shpërndarja e udhëzimeve të publikuara për sjelljen e vizitorëve në vendet e ndjeshme dhe monitorimin periodik të përputhshmërisë.
- Një kod praktike për operatorët turistikë dhe udhëzuesit e tureve dhe/ose angazhim tjetër me ta në menaxhimin e vizitorëve në vendet natyrore.
- Bashkëpunim me organet e ruajtjes lokale për të identifikuar rreziqet mjedisore që lidhen me turizmin dhe masat për zvogëlimin e tyre.
- Sigurimi i trajnimit për guidat.

D3 Ndërveprimi me kafshët e egra Destinacioni ka një sistem për të siguruar perputhshmërinë si me ligjet ashtu edhe me standardet lokale, kombëtare dhe ndërkombëtare për ndërveprimet e kafshëve së egër. Ndërveprimet me kafshët e egër në roaming falas, duke marrë parasysh ndikimet kumulative, janë jo-invazive dhe menaxhohen me përgjegjësi për të shmangur ndikimet e dëmshme në kafshët në fjalë dhe mbi qëndrueshmërinë dhe sjelljen e populates.	a. Referenca (titulli, data) për ligjet ndërkombëtare, kombëtare dhe lokale që zbatohen në destinacion në lidhje me ndërveprimin me kafshët e egër. b. Miratimi i standardeve ndërkombëtare për shikimin e kafshëve të egra për speciet detare dhe tokësore. c. Shpërndarja e një kodi praktik për ndërveprimin e kafshëve të egër, përfshirë shikimin, i cili pasqyron standardet ndërkombëtare. d. Sistemi për kontrollimin e perputhshmërisë me rregulloret dhe kodin e praktikës midis operacioneve të turizmit. e. Veprimet për të monitoruar mirëqenien e kafshëve të egëra dhe për të minimizuar shqetësimin, në vendet ku ndodhin bashkëveprimet. f. Sigurimi i informacionit për vizitorët mbi ndërveprimin e dëmshëm me kafshët e egëra, siç janë prekja dhe ushqyerja.	
D4 Shfrytëzimi i llojeve dhe mirëqenia e kafshëve Destinacioni ka një sistem për të siguruar pajtueshmërinë me ligjet dhe standardet lokale, kombëtare dhe ndërkombëtare që kërkojnë të sigurojnë mirëqenien e kafshëve dhe ruajtjen e specieve (kafshëve, bimëve dhe të gjithë organizmave të gjallë). Kjo përfshin vjeljen ose kapjen, tregtinë, shfaqjen dhe shitjen e specieve të kafshëve të egra dhe produkteve të tyre. Asnjë specie e kafshëve të egra nuk është marrë, edukuar ose mbajtur me zor, përveç nga persona të autorizuar dhe të pajisur siç duhet për veprimtari të rregulluara. Strehimi, kujdesi dhe trajtimi i të gjitha kafshëve të egra dhe shtëpiake plotësojnë standardet më të larta të mirëqenies së kafshëve.	a. Referenca (titulli, data) për ligjet, standardet dhe udhëzimet specifike ndërkombëtare, kombëtare dhe lokale që zbatohen në destinacion në lidhje me mirëqenien e kafshëve dhe ruajtjen e specieve. b. Njoftim për ligjet, standardet dhe udhëzimet për sipërmarrjet dhe guidat e turizmit. c. Një sistem për inspektimin e kushteve të jetës së kafshëve të egëra të kapura dhe kafshëve shtëpiake, përfshirë strehimin dhe trajtimin e tyre. d. Licencimi dhe kontrollimi i kualifikimeve të personelit përgjegjës për jetën e kafshëve të egra të kapura në robëri. e. Aksion për të promovuar Konventën për Tregtinë Ndërkombëtare të Llojeve të Rrezikuara (CITES) në sektorin e turizmit dhe për të siguruar përputhshmëri me të. f. Sigurimi i informacionit për vizitorët për shmangien e tregtisë me speciet e rrezikuara, p.sh. në blerjen e suvenireve që rrjedhin nga speciet e kërcënuara të kafshëve të egëra të njoftuar nga IUCN ose CITES.	

	g. Zbatimi i legjislacionit për të siguruar që çdo veprimtari gjuetie është pjesë e një qasje të bazuar në shkencë, të menaxhuar si duhet dhe e zbatuar ruajtjen në mënyrë rigoroze.	
<u>D(b) Menaxhimi i burimeve</u>		
D5 Konservimi i energjise Destinacioni ka objektiva për të ulur konsumin e energjisë, përmirësimin e efikasitetit në përdorimin e tij, si dhe rritjen e përdorimit të energjisë së rinovueshme. Destinacioni ka një sistem për të inkurajuar sipërmarrjet të masin, monitorojnë, zvogëlojnë dhe raportojnë publikisht kontributin e tyre në këto objektiva.	a. Objektivat e konsumit të energjisë publikohen dhe promovohen. b. Program për të rritur efikasitetin e energjisë - p.sh. promovimin dhe izolimin mbështetës. c. Investimi në energjinë e rinovueshme dhe përqindja e furnizimit/konsumit total. d. Mbështetje dhe stimuj për monitorimin dhe zvogëlimin e energjisë nga sipërmarrjet.	
D6 Administrimi i ujit Destinacioni inkurajon sipërmarrjet të matin, monitorojnë, raportojnë publikisht dhe menaxhojnë përdorimin e ujit. Rreziku i ujit në destinacion vlerësohet dhe dokumentohet. Në rastet e rrezikut të lartë të ujit, qëllimet e administrimit të ujit identifikohen dhe ndiqen në mënyrë aktive me sipërmarrjet, për të siguruar që përdorimi i turizmit nuk bie ndesh me nevojat e komuniteteve lokale dhe ekosistemeve.	a. Sigurimi i udhëzimit dhe mbështetjes për monitorimin dhe zvogëlimin e përdorimit të ujit nga sipërmarrjet. b. Program për të vlerësuar rregullisht rrezikun e ujit. c. Vendosija, publikimi dhe zbatimi i qëllimeve të administrimit të ujit, ku rreziku i ujit është vlerësuar i lartë. d. Monitorimi dhe kontrolli i burimeve dhe volumit të ujit të përdorur për qëllime turizmi dhe efektin e tij në komunitetet lokale dhe ekosistemet. Promovimi dhe kontrollimi i respektimit të qëllimeve nga sipërmarrjet e turizmit. e. Informacioni i vizitorëve për rrezikun e ujit dhe minimizimin e përdorimit të ujit.	

D7 Cilësia e ujit Destinacioni monitoron cilësinë e ujit për qëllime të pijshme, rekreative dhe ekologjike duke përdorur standarde të cilësisë. Rezultatet e monitorimit janë në dispozicion të publikut, dhe destinacioni ka një sistem për t'u përgjigjur në kohë në çështjet e cilësisë së ujit.	a. Programi i monitorimit të cilësisë së ujit. b. Ekzistenca e të dhënave dhe raporteve për cilësinë e ujit. c. Monitorimi i ujit të banjës, me certifikim dhe identifikim të vendeve që arrijnë standardet e përcaktuara. d. Dëshmi e veprimeve për të përmirësuar cilësinë e ujit. e. Informacion për vizitorët për cilësinë e ujit lokal të pijshëm, për të inkurajuar përdorimin si alternative të ujit në shishe.	
<u>D(c) Menaxhimi i mbeturinave dhe shkarkimeve</u>		
D8 Ujërat e zeza Destinacioni ka udhëzime të qarta dhe të zbatuara për vendosjen, mirëmbajtjen dhe testimin e shkarkimeve nga rezervuarët septikë dhe sistemet e trajtimit të ujërave të zeza. Destinacioni siguron që mbetjet të trajtohen dhe ripërdoren siç duhet ose të lëshohen në mënyrë të sigurt, pa ndikime të dëmshme në popullatën lokale dhe mjedisin.	a. Udhëzime dhe rregullore me shkrim për trajtimin e ujërave të zeza. b. Sistemi i udhëzuesve zbatues midis sipërmarrjeve. c. Monitorimi/testimi i ujërave të zeza të lëshuara. d. Sigurimi i sistemeve të qëndrueshme të trajtimit të ujit bashkiak, për t'u përdorur nga sektori i turizmit, aty ku është praktike dhe e përshtatshme.	
D9 Mbetjet e e ngurta Masat dhe raportet e destinacionit për gjenerimin e mbeturinave përcakton objektivat për zvogëlimin e saj. Ajo siguron që mbetjet e ngurta të trajtohen dhe largohen siç duhet nga landfilli, me sigurimin e një sistemi grumbullimi dhe riciklimi të shumë rrjedhave, i cili në mënyrë efektive ndan mbeturinat sipas llojit. Destinacioni inkurajon sipërmarrjet të shmangin, zvogëlojnë, ripërdorni dhe riciklojnë mbetjet e ngurta, përfshirë mbetjet ushqimore. Veprime ndërmerren për të eliminuar ose zvogëluar artikujt me një përdorim, veçanërisht plastikën. Cdo mbetje e ngurtë që nuk ripërdoret ose riciklohet hidhet në mënyrë të sigurt dhe të qëndrueshme.	a. Programi i monitorimit të mbetjeve, me rezultate dhe synime të publikuara. b. Fushata/këshilla/mbështetje e koordinuar me sipërmarrjet e turizmit për menaxhimin e mbetjeve, përfshirë mbetjet ushqimore. c. Fushata për të zvogëluar/eliminuar sendet me një përdorim, veçanërisht plastikën. d. Programi i administrimit të mbetjeve për zyrat dhe objektet publike. e. Sigurimi i një sistemi grumbullimi dhe riciklimi, me të paktën katër rrjedhje (d.m.th organike, letre, metali, qelqi dhe plastike). f. Sigurimi i një sistemi të qëndrueshëm për depozitimin e mbetjeve. g. Fushata për të eliminuar hedhjen e mbeturinave, përfshirë nga vizitorët, dhe për të mbajtur të pastra hapësirat publike. h. Koshat adekuat për deponimin e mbeturinave të ndara.	

D10 GHG Emetimet e gazrave globale dhe zbutja e ndryshimit të klimës Destinacioni ka synime për të zvogëluar emetimet e gazit dhe zbaton raporte mbi politikat dhe veprimet e zbutjes së tyre. Sipërmarrjet inkurajohen të matin, monitorojnë, zvogëlojnë ose minimizojnë, raportojnë publikisht dhe zbusin emetimet e gazrave nga të gjitha aspektet e funksionimit të tyre (përfshirë nga furnizuesit dhe ofruesit e shërbimeve). Kompensimi i çdo emetimi të mbetur inkurajohet.	- Synimi i publikuar për përqindjen e uljes së emetimeve deri në datën e caktuar. - Raporti vjetor i klimës, përfshirë veprimet e monitorimit dhe zbutjes. - Fushata e mbështetur ose angazhim tjetër me sipërmarrjet e turizmit për uljen dhe zbutjen e emetimeve. - Aksion për të zvogëluar emetimet nga veprimet e sektorit publik. - Informacion për sipërmarrjet dhe vizitorët për skemat e kompensimit që plotësojnë standardet e njohura.	
D11 Transport me ndikim të ulët Destinacioni ka objektiva për të zvogëluar emetimet e transportit nga udhëtimi në dhe brenda destinacionit. Kërkohej një rritje e përdorimit të automjeteve të qëndrueshme, me emetim të ulët dhe transportit publik dhe udhëtimit aktiv (p.sh. ecje dhe çiklizmit) me qëllim që të zvogëlohet kontributi i turizmit në ndotjen e ajrit, bllokimet dhe ndryshimet klimatike.	- Investimi në infrastrukturë më të qëndrueshme të transportit, përfshirë transportin publik dhe automjetet me emitim të ulët. - Informacione të promovuara për vizitorët mbi opsionet alternative të transportit në dhe brenda destinacionit - Të dhëna për përdorimin e mënyrave alternative të transportit për vizitorët. - Përmirësimi dhe promovimi i çiklizmit dhe mundësive të ecjes. - Prioriteti i tregjeve të arritshëm nga mundësi të transportit të shkurtër dhe më të qëndrueshëm për vizitorët. - Ndërmarrjet e sektorit publik dhe turizmit i japin përparësi transportit me ndikim të ulët në veprimtaritë e tyre.	
D12 Ndotja e dritës dhe zhurmës Destinacioni ka udhëzime dhe rregullore për të minimizuar ndotjen e dritës dhe zhurmës. Destinacioni inkurajon sipërmarrjet të ndjekin këto udhëzime dhe rregullore.	- Udhëzime për ndotjen e dritës dhe zhurmës - prodhuar dhe promovuar për sipërmarrjet e turizmit. - Identifikimi dhe monitorimi i burimeve të mundshme të zhurmës dhe ndotjes së dritës në lidhje me turizmin. - Mekanizmat për të mundësuar banorët të raportojnë zhurmën dhe ndotjen e dritës, si edhe ndjekjen e veprimit.	

